

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

6. olvasólecke: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

Dr. Ferencz Árpád

Növényházi termesztés ökonómiája

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-
3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem
Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Az olvasólecke címe: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

AZ OLVASÓLECKE TARTALMA:

I. A termelési költségek értelmezése

- 1. Költség, kiadás közötti különbség*
- 2. Költségek csoportjai*
- 3. Költség kalkulációs séma*

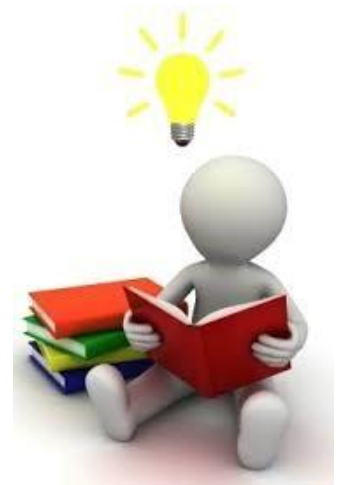
II. A termelési költségek típusai

- 1. Termelési költségek elszámolhatóságuk szerint*
- 2. Költségek megjelenési formájuk szerint*
- 3. Költségek költséghelyek szerint*
- 4. Költségek a termelés volumenével való kapcsolat szerint*
 - 4.1. Állandó költségek*
 - 4.2. Változó költségek*
- 5. Önköltség*

III. Ellenőrző kérdések

IV. Plussz feladat kiválóságoknak

V. Irodalom források

Olvasási idő: 20 perc

Az olvasólecke címe: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

A lecke első témaköre a termelésben felmerült költségek értelmezéséről lesz szó. Ezek ismerete nélkülözhetetlen a precíziós termelés értékeléséhez.

- tudnunk kell a költség, ráfordítás, kiadás közötti összefüggéseket
- a pontos átláthatóság érdekében tudnunk kell a költségek csoportjait
- ismernünk kell a költség kalkulációs sémát a precíziós termelésben

A második témakör a költségek csoportosítását mutatja be a gyakorlat számára szükséges megbontásban.

- megismerjük a költségeket elszámolgatóságuk szerint
- tisztázzuk az elemi- és összetett költségek jelentését számviteli és üzemtani szempontok szerint
- a költségeket besoroljuk költséghelyen történő megjelenésük szerint is.
- a költségek termelés volumenével való kapcsolatukat tisztázzuk
- az állandó és változó költségeket leírva és ábrázolva is bemutatjuk
- megismerkedünk az önköltséggel és annak típusaival

Az olvasólecke címe: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

Az első témakörben a termelési költség értelmezéséről lesz szó

1. Termelési költségek

TERMELÉSI KÖLTSÉG: *A termelésben felhasznált élőmunka és termelési eszközök pénzben kifejezett értéke.* Elszámolásuk időtartama általában egy naptári év vagy egy termelési folyamat.

Ha ugyanezeket a termelési eszközöket naturálisan fejezzük ki, akkor élő és holt munka *ráfordításokról* beszélünk.

A termelési eszközök beszerzése rendszerint pénzeszközök csökkenését vonja maga után, tehát *kiadás*sal jár.

A költség és kiadás nem teljesen azonos fogalom, mert *nem minden költség kiadás*, pl. értékcsökkenési leírás (nem jár már pénzmozgással. Ugyanakkor *nem minden kiadás számolható el költségként*, pl. büntetés.

2. Költségek csoportosítása

1. Elszámolhatóság szerint: *közvetlen* és *közvetett* költségek
2. Megjelenési forma szerint: *elemi* és *összetett* költségek
3. Költséghelyek szerint: *fenntartó üzemek-, segédüzemek-, irányítás költségei*
4. A termelés volumenével való kapcsolat szerint: *állandó* és *változó költségek*

3. Költségkalkulációs séma

$$\begin{aligned} & \text{Közvetlen költség} \\ & + \text{Főágazati üzemi) általános költség} \\ & \quad \text{Melléktermék érték} \\ & \quad \text{-----} \\ & = \text{Főtermék előállítási költség} \text{ (szűkített költség)} \\ & + \text{Igazgatási (vállalati) általános költség} \\ & = \text{Főtermék (ágazat) teljes költsége} \end{aligned}$$

RÉSZLETEK ITT

<https://tudaszulinet.hu/hu/szakkepzes/mezogazdasag/gazdalkodasi-ismeretek/a-termelési-koltsegek-tipusai/tejkoltseg>

Az olvasólecke címe: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

A második téma a termelési költségek típusait mutatja be.

1. Költségek csoportosítása elszámolhatóság szerint

Közvetlen költségek: felmerülésük pillanatában azonnal tudható, hogy melyik ágazatot terhelik (paradicsmhajtás fitotechnikai munkák költsége)

Közvetett költségek: felmerülésük pillanatában nem lehet egyértelműen és pontosan megállapítani, hogy melyik ágazat, termék, termény vagy szolgáltatás érdekében merültek fel. Ezek a közvetett költségek vagy általános költségek.

Az általános költségek egy része az ágazatot, üzemet terheli = FŐÁGAZATI ÁLTALÁNOS KÖLTSÉG (pl. telepvezető munkabére, a telep egészét kiszolgáló létesítmények fenntartási költsége, stb.)

Az általános költségek másik csoportja a vállalkozás egészét terheli. Ezek a GAZDASÁGI ÁLTALÁNOS KÖLTSÉGEK (pl. hitelek kamatai, központi vezetés-adminisztráció költségei, adótanácsadónak kifizetett díjak, központi épületek fenntartási költségei, stb.).

2. Költségek megjelenési formájuk szerinti típusai

Elemi költségek: egyszerű költségek, egy költségnemből állnak, nem bonthatók további költségekre: anyagköltség, bérköltség, értékcsökkenési leírás. Az elemi költségeket költségnemekbe soroljuk.

Összetett költségek: komplex költségek, több elemi és vagy összetett költségből tevődnek össze. Minden összetett költség – legalábbis elméletileg – elemi költségekre, költségnemekre vezethető vissza: fenntartási, segédüzemi, általános költségek

Számviteli besorolás szerint: anyagjellegű-, személyi jellegű-, értékcsökkenési leírás-, egyéb közvetlen költség

Üzemtani besorolás szerint: anyagjellegű-, személyi jellegű-, speciális tárgyi eszköz költség (amortizáció + javítás), egyéb közvetlen ktg. Egyéb költségek: bérleti díj, tagsági díjak (NAK), szakértői-, szaktanácsadási díjak, illetékek (pl. környezetvédelmi), biztosítási díjak

FELADAT:

Nézzon utána, hogy az általános költségeket hogyan osztjuk rá az ágazatokra!

Az olvasólecke címe: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

3. Költségek költséghelyek szerint típusai

1. Fenntartó üzemek költségei
2. Segédüzemek költségei
3. Irányítás költségei

4. Költségek termelési volumennel való kapcsolatuk szerint

A költségek a gazdasági tevékenység változásától függően növekednek, csökkennek vagy állandók maradnak.

Azokat a költségeket, melyek a **termelés változását követik változó költségek**nek nevezzük, pl. munkabér. Azokat a költségeket, melyek a tevékenység változásától függetlenül adott időszakban, egy meghatározott termelési kapacitáson belül **állandó nagyságot képviselnek, állandó költségek**nek nevezzük, pl. amortizáció.

A változó költségek is tartalmazhatnak állandó jellegű részeket, pl. a munkabéreken belül a fix bér

4.1. Állandó költségek

Állandó költségek: a termelési költségek a **termelés volumenétől függetlenül** - viszonylag - **állandó összegben jelentkeznek**.

Az állandó költségek a tevékenységi volumen jelentős változása nélkül a vizsgált időszakban változatlanok (tárgyi eszközök értékcsökkenési leírása, munkahely fűtésének, világításának költsége). Az állandó költségek termékegységre vetítve degresszívek, vagyis növekvő termeléskor önköltségcsökkenés következik be.

Az **állandó költségek egy csoportja csak viszonylag állandó**, mert ezek egy ideig függetlenek ugyan a termelés nagyságától, de bizonyos változások hirtelen **ugrásszerű növekedést idéznek elő** (értékcsökkenési leírás - új beruházás után nagyobb az amortizáció, ami ismét állandósul az adott kapacitás teljes kihasználásáig).

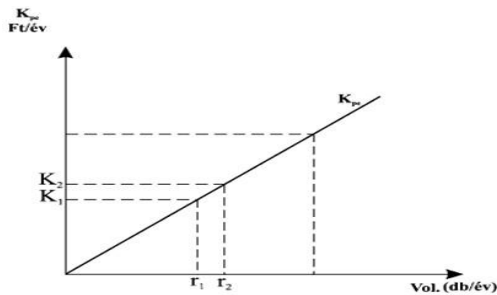
RÉSZLETEK ITT

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_a2_1038_1039_1041_bavezetoiszamvitel/2_2_8_1_az_allando_koltsegek_KHMccFBTp639LLN4.html

Az olvasólecke címe: A költségek típusai, jellemzői, elszámolása

4.2. Változó költségek

Változó költségek: a termelési költségek a termelés volumenével együtt változnak. Ezek változása lehet olyan, hogy a termelés növekedésével vagy csökkenésével arányosan növekednek, vagy csökkennek. Tehát **egységnyi tevékenység változás egy egységnyi költségváltozást idéz elő**. Ezek a költségek a **lineárisan (proporcionális) változó költségek** (pl. vetőmag költsége).

Ha a költségek **változása nagyobb mértékű**, mint a termelés változása, akkor **progresszíven változó költségek**ről beszélünk.

A legtöbb termelési költség ebbe a csoportba sorolható: energia, vegyszer, műtrágya ktg.

Ha a költségek változása kisebb mértékű, mint a termelés változása, akkor ezek **degresszíven változó költségek**.

5. Önköltség

Önköltség: **egységnyi termésre, szolgáltatásra jutó költség**. Tehát ha a költségeket fajlagosan (hozam egységre vetítve) fejezzük ki, akkor önköltséget kapunk, azaz megállapítjuk, hogy egy termékegységet mekkora termelési költség terhel. Önköltség mértékegysége: Ft/t, Ft/kg, Ft/ó, Ft/db

Az önköltség lehet **tervezett és tényleges, közvetlen és teljes**.

Ha tervezés céljából a termelést megelőzően készítjük a számítást → tervezett önköltség, ha a termelés során felmerült valós adatokat használjuk fel → tényleges önköltség

Közvetlen, szűkített és teljes költséget vetíthetünk termék-, szolgáltatás mennyiségére → **közvetlen, szűkített** vagy **teljes önköltség**

FELADAT:

Keressen példáta degresszíven változó költségekre!

RÉSZLETEK ITT

<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/mezogazdasag/gazdalkodasi- ismeretek/az-onkoltsegszamitas-celja-modja/fenntartasi-koltsegek>

Ellenőrző kérdések:

1. Mit értünk termelési költségen?
2. Mi a különbség a kiadás, költség, ráfordítás között?
3. Hogyan csoportosítjuk a költségeket?
4. Mi a közvetlen és a közvetett költség?
5. Milyen kapcsolata van az állandó költségnek a hozammal és az egység hozammal?
6. Mit jelent a proporcionális és a progresszíven változó költség?
7. Mit jelent az önköltség?
8. Hogyan számítunk önköltséget?

Plusz feladat a kiválóságoknak:

Növényházi éves paradicsomtermesztésben az alábbi költségnevek merültek fel:

anyag költség:	21 millió Ft
fűtési költség:	17 millió Ft
élőmunka költség:	26 millió Ft
amortizáció:	17 millió Ft
fenntartási költség:	7 millió Ft
egyéb költség:	4 millió Ft
általános költség:	8 millió Ft

Az év során 500 tonna hozamot értek el.

Számítsa ki a termelés közvetlen és teljes önköltségét!

Irodalom források:

Horváth J. (1999): *Vállalatgazdaságtan jegyzet.* SZTE MGK Hódmezővásárhely ISBN: 978-963-306-717-8

<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/mezogazdasag/gazdalkodasi-ismeretek/a-termelesi-koltsegek-tipusai/tejkoltseg>

<https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/>

[tamop412A/0007_a2_1038_1039_1041_bavezetoiszamvitel/2_2_8_1_az_allando_koltsegek_KH Mcc FBTp639LLN4.html](https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_a2_1038_1039_1041_bavezetoiszamvitel/2_2_8_1_az_allando_koltsegek_KH_Mcc_FBTp639LLN4.html)

<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/mezogazdasag/gazdalkodasi-ismeretek/az-onkoltsegszamitas-celja-modja/fenntartasi-koltsegek>